

LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 82, 108, 145, 192, 590, 593, 596, 601, 602, 609, 610, 611, 614, 624¹, 626, 627, 631, 632, 634, 636, 648, 650, 651, 654, 656, 661, 663, 668, 685, 689, 702, 706, 710, 713, 723, 727, 731, 732, 753, 754, 755 IR 771¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ANTSTOLIŲ ĮSTATYMO NR. IX-876 2, 4, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 20, 21, 22, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 43, 43¹ 46 IR 48 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 25¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 82, 108, 145, 192, 590, 593, 596, 601, 602, 609, 610, 611, 614, 624¹, 626, 627, 631, 632, 634, 636, 648, 650, 651, 654, 656, 661, 663, 668, 685, 689, 702, 706, 710, 713, 723, 727, 731, 732, 753, 754, 755 ir 771¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – CPK projektas) ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 2, 4, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 20, 21, 22, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 43, 43¹ 46 ir 48 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 25¹ straipsniu įstatymo projekto (toliau – Antstolių įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengimą paskatino Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-14 „Ar užtikrinama, kad antstoliams ir notarams pavestos valstybės funkcijos būtų vykdomos efektyviai“ (toliau – Valstybės kontrolės ataskaita)¹ pateiktos rekomendacijos:

1.1. priimti sprendimus dėl vykdymo išlaidų dydžių nustatymo Vyriausybės lygmeniu tikslingumo;

1.2. įstatyme įtvirtinti antstolių skaičiaus nustatymo kriterijus;

1.3. nustatyti reikalavimus elektroninėje erdvėje skelbti informaciją apie antstolių teikiamas paslaugas.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, įgyvendindamos Valstybės kontrolės ataskaitos rekomendacijų įgyvendinimo plane numatytą priemonę įvertinti, ar vykdymo išlaidų dydžiai ir šių dydžių nustatymo tvarka, atsižvelgiant į įstatyme nustatytus kriterijus, neturėtų būti tvirtinami Lietuvos Respublikos Vyriausybės, priejo bendros išvados, kad tiek vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika, tiek patys vykdymo išlaidų dydžiai turėtų būti nustatomi Vyriausybės. Atsižvelgiant į tai, CPK projektu siūloma keisti vykdymo išlaidų teisinį reguliavimą, perkeltiant vykdymo išlaidų dydžių nustatymą į Vyriausybės lygmenį. Be to, įvertinus Vyriausybės strateginės analizės centro (toliau – STRATA) 2023 metais atlikto tyrimo „Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų ir tvarkos analizė“ ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, CPK projektu taip pat siūloma tikslinti kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų nustatomi vykdymo išlaidų dydžiai.

Įvertinus Valstybės kontrolės rekomendacijas, Antstolių įstatymo projektu siūloma nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų nustatomas antstolių skaičius, ir antstolių skaičiaus nustatymo stebėsenos priemonės, taip pat siūloma nustatyti reikalavimus elektroninėje erdvėje skelbiamai informacijai apie antstolių veiklą.

Antstolių įstatymo projektu taip pat siūloma:

1. Didinti teisinio išsilavinimo reikalavimus antstoliais ketinantiems tapti asmenims.

2. Antstolių viešo konkurso procesą išskirti į dvi atskiras dalis – kvalifikacinį egzaminą ir privalomų vertinimą, taip pat nustatyti, kad išlaikyto kvalifikacinio egzamino rezultatai galiotų 5 metus ir antstolių viešuose konkursuose dalyvaujantiems asmenims, išlaikiusiems egzaminą, nereikėtų jo perlaikyti.

3. Tikslinti antstolių savivaldos teisinį reguliavimą ir Lietuvos antstolių rūmams perduoti antstolių ir antstolių padėjėjų personalo administravimo funkcijas – antstolių pavadavimo ir atstovavimo įforminimą, asmenų įrašymą į antstolių padėjėjų sąrašą ir išbraukimą iš šio sąrašo,

¹ [Valstybės kontrolės ataskaita.](#)

antstolių ir antstolių padėjėjų pažymėjimų išdavimą. Taip pat siūloma, kad antstolio, kurio įgaliojimai pasibaigė, archyvas būtų perduodamas saugoti ne Lietuvos antstolių rūmams, bet antstoliui, kuriam toliau vykdyti perduodamos šio antstolio vykdomosios bylos.

4. Suteikti antstoliams galimybę dalyvauti renkamuose institucijų veiklose.

5. Suteikti antstoliams teisę teikti naują paslaugą – asmens prašymu surinkti jo duomenis iš įvairių registrų ir informacinių sistemų.

6. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2023 m. vasario 12 d. antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-1189 „Dėl antstolių veiklą ir jos priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų“ (toliau – antikorupcinio vertinimo išvada)² pateiktus siūlymus, aiškiau reglamentuoti antstolio ir antstolio padėjėjo veiklos ribojimus, taip pat – įtvirtinti mažareikšmio antstolio veiklos pažeidimo sąvoką ir pažeidimus, kuriuos padarius gali būti sustabdomi antstolio įgaliojimai.

CPK projektu taip pat siūloma optimizuoti vykdymo procesą, spręsti praktines problemas ir aiškiau detalizuoti atskirų vykdymo veiksmų atlikimo tvarką:

1. Atsisakyti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 82 straipsnio nuostatų, susijusių su vykdymo išlaidų indeksavimu, nes vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką, vykdymo išlaidų apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarką patvirtins Vyriausybė. Jeigu, atsižvelgiant į metodikos nuostatas, vykdymo išlaidos turės būti indeksuojamos, indeksavimo tvarką nustatys Vyriausybė.

2. Patikslinti, kad priverstinio išieškojimo, atsižvelgiant į kitas CPK normas, nestabdo ne tik kitoje byloje teismo pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės, bet ir taikant laikinasias apsaugos priemones skolininko sąskaitai nustatytos laisvai disponuojamos sumos.

3. Tikslinti vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti ir paskirstymo antstoliams tvarką, suteikiančią galimybę užtikrinti, kad visas skolininko bylas vykdytų tas pats antstolis.

4. Mažinti teismų darbo krūvį ir supaprastinti skolininko ar išieškotojo pakeitimo procesą – nustatyti kad proceso šalį antstolis gali pakeisti ne tik vykdymo proceso eigoje, bet ir jo inicijavimo metu, jeigu išieškotojas turi ir pateikia vykdyti vykdomąjį dokumentą.

5. Nustatyti, kad mirus asmeniui, kuris buvo skolininkas, antstolis savo reikalavimą dėl vykdymo išlaidų apmokėjimo šio asmens įpėdiniui pareikštų Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nustatyta tvarka.

6. Nustatyti, kad nuosavybės teisių apribojimas, kuriuo siekiama užtikrinti civilinį ieškinį baudžiamojoje byloje, kaip ir laikinosios apsaugos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti ieškinį civiliniame procese, nestabdytų pirmesnės ar tos pačios eilės išieškojimo iš to turto.

7. Nustatyti naują vykdomosios bylos sustabdymo pagrindą – kai griautiname statinyje yra tretiesiems asmenims priklausančio turto, kurio savininkas nepasiima.

8. Nustatyti, kad tais atvejais, kai vykdymo veiksmai turi būti atliekami kito antstolio veiklos teritorijoje arba antstolis nusišalina (nušalinamas), vykdomasis dokumentas grąžinamas išieškotojui, kuris jį gali pateikti vykdyti pakartotinai ir naują antstolį CPK nustatyta tvarka parinks Antstolių informacinė sistema.

9. Aiškiau detalizuoti vykdomųjų dokumentų turinį nustatant, kad tais atvejais, kai skolininkas ar išieškotojas turi Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo nustatyta tvarka jam suteiktą asmens kodą, jis privalo būti nurodytas vykdomajame dokumente.

10. Išplėsti atvejus, kada dokumentai skolininkui įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis.

11. Išskirti, kad, skirtingai, nei turto konfiskavimo atveju, išieškant konfiskuotino turto vertę atitinkančią pinigų sumą skolininkui turi būti siunčiamas raginimas.

12. Nustatyti, kad tais atvejais, kai kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga nėra prisijungusi prie Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos, ši įstaiga turi atlikti visus veiksmus, kuriuos CPK nustatyta tvarka atlieka Piniginių lėšų apribojimų informacinė sistema

² [Antikorupcinio vertinimo išvada.](#)

(skolininkų sąskaitoms taikyti neišieškomas sumas, nurašomas lėšas paskirstyti visiems išieškojimą vykdančioms subjektams ir kt.).

13. Siekiant užtikrinti skolininko informavimą apie jo turto pardavimą iš varžytynių, pranešimą apie varžytynes siųsti registruotąją pašto siunta.

14. Aiškiau detalizuoti su varžytynių vykdymu susijusias nuostatas: nustatyti, kad sąskaita, į kurią sumokamas varžytynių dalyvio mokestis, yra laikoma depozitine sąskaita, kurią administruoja Antstolių informacinės sistemos tvarkytojas. Taip pat siūloma patikslinti kainos didinimo varžytynėse automatiniu būdu tvarką, nustatyti, kad interneto tinklalapį, kuriame vyksta varžytynės, administruoja Antstolių informacinės tvarkytojas, kuriam už varžytynių paskelbimą ir vykdymą mokamas Antstolių informacinės sistemos valdytojo nustatyto dydžio atlyginimas.

15. Nustatyti, kad tais atvejais, kai skolininko turtas neparduodamas iš antrųjų varžytynių ar per prekybos įmonę, skolininko turtas būtų ne grąžinamas skolininkui, bet turto realizavimas būtų pradedamas iš naujo.

16. Tikslinti reikalavimų patenkinimo eilę nustatant, kad reikalavimai, kylantys iš regresio teisės, priskiriami trečiajai reikalavimų patenkinimo eilei.

Istatymų projektais taip pat sprendžiamos teisinio reguliavimo spragos, formuluočių suderinamumas, šalinami netikslumai.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Projektą inicijavo ir parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Dėl Antstolių įstatymo pakeitimų:

1. Antstolių įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisingumo ministras nustato antstolių skaičių ir priskiria antstoliams veiklos teritorijas, tačiau įstatyme nėra įtvirtinti kriterijai, kuriais vadovaujantis būtų nustatomas antstolių skaičius. Antstolių veiklos teritorijų ir antstolių skaičiaus sąrašas patvirtintas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. 202 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo“: nustatyta, kad bendras antstolių skaičius yra 121, tačiau objektyvių kriterijų ar skaičiavimų, kuriais vadovaujantis buvo nustatytas šis skaičius, nėra. Šiuo metu veiklą vykdo 109 antstoliai, t. y. 12 antstolių vietos yra neužimtos, tačiau Teisingumo ministerija, atsižvelgdama į 2022 metais Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) pradėtą įgyvendinti projektą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“, kuriuo, be kita ko, numatoma iš esmės keisti skolų išieškojimo į valstybės biudžetą tvarką – suteikti VMI teisę pačiai išieškoti skolas, dėl ko antstoliams pateikiamų vykdyti vykdomųjų dokumentų skaičius gali sumažėti iki dviejų kartų, priėmė sprendimą neskelbti konkursų į laisvas antstolių vietas, kol nėra patvirtinta antstolių skaičiaus metodika ir nustatytas objektyviais kriterijais bei duomenimis pagrįstas antstolių skaičius, be kita ko, įvertinant ir su VMI įgyvendinamu projektu susijusius pokyčius antstolių veiklos apimtims.

Taip pat paminėtinos ir kitos objektyvios aplinkybės, jau šiuo metu sudarančios prielaidas antstolių skaičiaus mažėjimui – Antstolių informacinės sistemos duomenimis, keletą pastarųjų metų reikšmingai mažėjo antstoliams pateikiamų vykdyti vykdomųjų dokumentų skaičius:

Metai	Naujų vykdomųjų bylų skaičius	Užbaigtų vykdomųjų bylų skaičius	Vykdomųjų bylų likutis nurodytų metų pabaigoje
2017	255 867	269 380	1 584 458
2018	241 398	261 543	1 563 555
2019	219 784	225 249	1 560 906
2020	198 559	223 761	1 538 164
2021	190 541	236 461	1 493 934

2022	211 198	236 515	1 469 670
------	---------	---------	-----------

Taigi, 2021 metais naujų vykdomųjų bylų skaičius, palyginti su 2017 metais, sumažėjo daugiau kaip 25 proc., antstoliai kasmet užbaigia daugiau vykdomųjų bylų nei užveda naujų ir dėl to bendras antstolių vykdomųjų bylų skaičius taip pat mažėja. 2022 metais buvo fiksuotas naujų vykdomųjų bylų skaičiaus padidėjimas, tačiau tikėtina, kad tai lėmė su COVID-19 ligos išplitimu susijusios neigiamos pasekmės verslui bei fizinių asmenų pajamoms ir šiuo metu nėra aišku, ar naujų vykdomųjų bylų skaičiaus didėjimas nebus trumpalaikis.

Taip pat paminėtina, kad nuo 2020 m. liepos 1 d. vykdomosios bylos tvarkomos elektronine forma Antstolių informacinėje sistemoje. Atsižvelgiant į tai, kad vykdymo procesą inicijuoti ir jame dalyvauti galima vien tik nuotoliniu būdu (elektroninių ryšių priemonėmis galima pateikti vykdomąjį dokumentą vykdyti, pateikti dokumentus antstoliui ir gauti antstolio procesinius dokumentus, susipažinti su vykdomosios bylos medžiaga ir kt.), atitinkamai sumažėjo poreikis asmenims fiziškai vykti į antstolio kontorą ir betarpiškai bendrauti su antstoliu. Dėl šių priežasčių Teisingumo ministerija negauna skundų, kad tam tikroje teritorijoje nebūtų antstolio, jis būtų sunkiai pasiekiamas ir pan.

2. Antstoliu pretenduojančiam tapti asmeniui keliami išsilavinimo reikalavimai nustatyti Antstolių įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje – asmeniui pakanka turėti aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą (vienpakopį ar bakalauro), o reikalavimas turėti ne tik teisės bakalauro, bet ir magistro kvalifikacinį laipsnį nėra taikomas.

3. Antstolių viešas konkursas susideda iš dviejų dalių – antstolio kvalifikacinio egzamino ir privalomų vertinimo (Antstolių įstatymo 6 straipsnis), tačiau abi šios dvi dalys nėra atskirtos ir visą konkursą vykdo ta pati viešo konkurso komisija. Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatai ir Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašas patvirtinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 400 „Dėl Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, Antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, Antstolių informacinės sistemos nuostatų, Antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir Antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“.

4. Antstolių įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad antstoliu paskirtam asmeniui prisiekus, Teisingumo ministerija išduoda liudijimą, patvirtinantį teisę vykdyti antstolio veiklą, antstolio pažymėjimą ir ženklą.

5. Siekiant užtikrinti antstolio veiklos skaidrumą, Antstolių įstatymo 10 straipsnyje, nustatyta, kokių juridinių asmenų paslaugomis, vengiant interesų konflikto, antstoliui draudžiama naudotis, tačiau nėra įtvirtinto draudimo antstoliui būti šių juridinių asmenų savininku ar dalininku, taip pat nenustatytas draudimas naudotis kitų tos pačios antstolių kontoros antstolių ir darbuotojų paslaugomis. Paminėto straipsnio nuostatos taip pat leidžia antstoliui dirbti ar eiti renkamas pareigas antstolių savivaldos institucijose, tačiau nesuteikia teisės dalyvauti kitų renkamų institucijų veikloje.

6. Antstolių įstatymo 11 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad antstolio įgaliojimai gali būti sustabdomi, jeigu atlikus antstolio veiklos patikrinimą buvo nustatyta šiurkščių pažeidimų tvarkant, saugant ir naudojant pinigines lėšas ar kitas materialines vertybes, kurios antstoliui buvo patikėtos ar buvo gautos jam atliekant nustatytas funkcijas, ir dėl to iškelta drausmės byla, tačiau Antstolių įstatyme nėra nuostatų, detalizuojančių, koks antstolio veiklos pažeidimas šio straipsnio kontekste laikytinas šiurkščiu.

7. Asmens atleidimo iš antstolių pagrindai nustatyti Antstolių įstatymo 12 straipsnio 2 dalyje. Tarp kitų atleidimo pagrindų, 4 punkte nustatyta, kad antstolis atleidžiamas įsiteisėjus teismo nuosprendžiui, kuriuo antstolis nuteistas už nusikalstamą veiką arba pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos padarymo, bet atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, tačiau nenumatyta, kad antstolis turėtų būti atleidžiamas, jeigu neatitinka kitų Antstolių įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nustatytų nepriekaištingos reputacijos reikalavimų.

8. Antstolių įstatymo 14 straipsnyje nustatyta, kad Antstolių garbės teismas turi teisę priimti sprendimą atleisti nuo drausminės atsakomybės dėl padaryto pažeidimo mažareikšmiškumo, taip

pat nustatyta, kad drausminė nuobauda gali būti panaikinta nesibaigus galiojimo terminui, tačiau įstatyme nėra detalizuota, koks pažeidimas galėtų būti laikomas mažareikšmiu, taip pat nėra nustatyta, į ką turėtų būti atsižvelgiama sprendžiant dėl drausminės nuobaudos panaikinimo nesibaigus galiojimo terminui.

9. Antstolių įstatymo 20 straipsnyje nustatyta, kad apie pasikeitusį antstolio kontoros adresą antstolis turi pranešti ne tik Teisingumo ministerijai, Lietuvos antstolių rūmams ir teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė, bet apie kontoros adreso pasikeitimą taip pat privalo paskelbti šalies dienraštyje ir vietos laikraštyje.

10. Antstolių įstatymo 28 straipsnyje nustatyta, kad asmuo į antstolių padėjėjų sąrašą įrašomas teisingumo ministro įsakymu ir asmeniui išduodamas antstolio padėjėjo pažymėjimas. Antstolių įstatymo 29 straipsnyje nustatyta, kad asmuo iš antstolių padėjėjų sąrašo išbraukiamas taip pat teisingumo ministro įsakymu, o tarp pagrindų išbraukti asmenį iš antstolių padėjėjų nėra numatytas atestavimo komisijos sprendimas antstolio padėjėjo neatestuoti.

11. Antstolių įstatymo 32 straipsnio nuostatos draudžia antstolio padėjėjui dirbti kitą darbą, išskyrus mokslinę, kūrybinę ar pedagoginę veiklą, savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos atlikimą, darbą visų lygių rinkimų ir referendumo komisijose. Paminėtame straipsnyje taip pat įtvirtintas draudimas būti įvairių juridinių asmenų, kurių veikla gali kelti interesų konfliktą, valdymo organų nariu, tačiau nedraudžia antstolio padėjėjui būti šių juridinių asmenų savininku ar dalininku.

12. Antstolių įstatymo 33 straipsnyje, bet kita ko, reguliuojančiame antstolių padėjėjų atestavimą, nenustatyta teisė apskųsti antstolių atestavimo komisijos sprendimą.

13. Antstolių įstatymo 35 ir 36 straipsniuose nustatyta, kad pavaduojantis antstolis ar antstolio atstovas skiriami teisingumo ministro įsakymu.

14. Antstolių įstatymo 43 straipsnyje nustatyta, kad antstolio veiklos dokumentų tvarkymo ir saugojimo taisyklės nustato teisingumo ministras, suderinęs su suderinęs su Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriumi, nors šis departamentas yra reorganizuotas į Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybą.

15. Antstolių įstatymo 43¹ straipsnyje, reguliuojančiame elektroninės vykdomosios bylos tvarkymą, nustatyta, kad elektroniniai dokumentai turi būti pasirašyti saugiu elektroniniu parašu, nors elektroninių dokumentų specifikacijas nustatančiuose teisės aktuose vartojama sąvoka „kvalifikuotas elektroninis parašas“. Paminėtame straipsnyje taip pat nustatyta rašytinių dokumentų skaitmeninimo tvarka, tačiau dokumentų sudarymą reguliuojančiuose teisės aktuose vartojama sąvoka „popierinės formos dokumentas“.

16. Antstolių įstatymo 46 straipsnyje nustatyta, kad viena iš Lietuvos antstolių rūmų funkcijų yra tvarkyti antstolių, kurių įgaliojimai yra pasibaigę, archyvą.

Dėl CPK pakeitimų:

1. CPK 82 straipsnyje nustatyta, kad vykdymo išlaidos, išskyrus apskaičiuojamas procentais, indeksuojamos taikant ketvirčio vartojimo kainų indeksą, jeigu jis didesnis negu 110.

2. Vadovaujantis CPK 626 straipsnio 3 dalimi, teismui pritaikius laikinąsias apsaugos priemones ir apribojus nuosavybės teises į turtą, pirmesnės ir tos pačios reikalavimų eilės išieškojimas iš to turto nestabdomas, tačiau CPK 145 straipsnio 6 dalyje, numatančioje, kad laikinąsias apsaugos priemones pritaikęs teismas gali leisti atlikti tam tikras operacijas su areštuotomis lėšomis, nėra analogiškų nuostatų, numatančių, kad teismo nutartyje nurodytas leidimas atlikti operacijas su areštuotomis lėšomis ar antstolio nustatyta konkreti suma, kuri per vieną kalendorinį mėnesį gali būti panaudota operacijoms atlikti, nestabdo tos pačios ar pirmesnės reikalavimų patenkinimo eilės išieškojimo vykdymo.

3. CPK 590 straipsnyje nustatyta, kad vykdomąjį dokumentą antstolis vykdo pagal skolininko fizinio asmens gyvenamąją, turto buvimo arba darbo vietą (juridinio asmens – pagal buveinės arba turto buvimo vietą). Šios nuostatos reiškia, kad tais atvejais, kai skolininko gyvenamoji ir turto buvimo ar darbo vieta yra skirtingų antstolių veiklos teritorijose, išieškotojas gali pasirinkti į kurią teritoriją pateikti vykdomąjį dokumentą vykdyti ir tai lemia, kad išieškojimą iš to paties skolininko vykdo skirtingi antstoliai.

Paminėtame straipsnyje taip pat nustatyta, kad tais atvejais, kai vykdymo veiksmai turi būti atliekami kito antstolio veiklos teritorijoje, antstolis vykdomąjį dokumentą persiunčia vykdyti išieškotojo nurodytam antstoliui. Ši nuostata nesuderinama su CPK 591 straipsnio nuostatomis, suteikiančiomis antstoliui teisę pradėti vykdyti veiksmus tęsti kito antstolio veiklos teritorijoje ir CPK 650 straipsnio 3 dalimi, nustatančią, kad antstolį, kuriam turi būti nukreiptas vykdomasis dokumentas, pagal nustatytus kriterijus parenka Antstolių informacinė sistema, t. y. antstolis negali vykdomojo dokumento persiųsti vykdyti kitam antstoliui.

4. CPK 593 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad dėl teismo nutarties, kuria išspręstas klausimas dėl vykdymo išlaidų išieškojimo, gali būti paduodamas atskirasis skundas. Ši nuostata nesuderinama su CPK 611 straipsniu, reguliuojančiu vykdymo išlaidų išieškojimą iš skolininko (šis straipsnis yra pakeistas ir vykdymo išlaidų antstoliui prisiteisti nereikia, jos išieškomos antstolio procesiniu dokumentu, kuriuo išieškomos piniginės lėšos).

5. CPK 596 straipsnyje nustatyta antstolio teisė išspręsti klausimą dėl vykdymo proceso šalies pakeitimo, tačiau šio straipsnio nuostatos nesuteikia antstoliui teisės šalies pakeitimo klausimo spręsti tais atvejais, kai teisių ir pareigų perėmimas įvyko prieš pateikiant vykdomąjį dokumentą vykdyti. Atsižvelgiant į tai, šiuo atveju proceso dalyviai dėl šalies pakeitimo privalo kreiptis į teismą.

6. CPK 609 straipsnyje nustatyta, kad vykdymo išlaidų dydžius, apskaičiavimo ir sumokėjimo tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija, o CPK 583 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Sprendimų vykdymo instrukciją tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Vyriausybė 2002 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 816 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą“ įgaliojo Teisingumo ministeriją, suderinus su Finansų ministerija, patvirtinti Sprendimų vykdymo instrukciją.

CPK 609 straipsnyje taip pat įtvirtinti vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijai: vykdymo išlaidos grindžiamos ekonominiais skaičiavimais, atsižvelgiant į veiklos atliekant antstolio funkcijas pobūdį; vykdomosios bylos administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko) vykdymo veiksams atlikti; atlygis antstoliui nustatomas įvertinant poreikį sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus, atsižvelgiant į vykdymo išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdymo proceso dalyvių; vykdomosiose bylose dėl pinigų sumų išieškojimo vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai nustatomi atsižvelgiant į išieškotiną sumą. Taigi, nors įstatyme yra įtvirtinti kriterijai, kuriais vadovaujantis turi būti nustatomi vykdymo išlaidų dydžiai, tačiau galiojantys vykdymo išlaidų dydžiai buvo nustatyti dar 2005 metais patvirtinant Sprendimų vykdymo instrukciją, pagal vėliau įstatyme įtvirtintus kriterijus nebuvo perskaičiuoti ir nuo 2005 metų iš esmės nesikeitė (2015 metais buvo perskaičiuoti litus keičiant į eurus, 2019 metais buvo suapvalinti, kad būtų patogiau juos naudoti, taip pat buvo atlikti kiti nežymūs pakeitimai).

7. CPK 611 straipsnyje, reguliuojančiame vykdymo išlaidų išieškojimą iš skolininko, nenustatyta, kokia tvarka antstolis mirusio skolininko įpėdiniams turi pareikšti reikalavimus dėl vykdymo išlaidų apmokėjimo. Taip pat nenustatyta, kokia apimtimi mirusio skolininko įpėdiniai atsakingi už reikalavimų, susijusių su vykdymo išlaidų apmokėjimu, įvykdymą.

8. CPK 614 straipsnyje nustatyta, kokius įrašus antstolis turi padaryti vykdomajame dokumente, tačiau nėra reglamentuota, kaip įrašai turi būti daromi, kai vykdomasis dokumentas yra elektroninės formos ir padaryti įrašus tokia vykdomajame dokumente objektyviai neįmanoma.

9. CPK 624¹ straipsnyje, reguliuojančiame elektroninių ryšių priemonių naudojimą vykdymo procese, pateikiamos nuostatos, susijusios su tam tikrų procesinių dokumentų įteikimu elektroninių ryšių priemonėmis, tačiau šios nuostatos dubliuoja ir nėra suderintos su CPK 605 straipsniu, reguliuojančiu procesinių dokumentų įteikimo tvarką. CPK 624¹ straipsnyje taip pat nustatyta, kad patvarkymą, įteikiamą elektroninių ryšių priemonėmis, antstolis pasirašo saugiu elektroniniu parašu, tačiau elektroninių dokumentų reikalavimus nustatančiuose teisės aktuose naudojamas sąvoka „kvalifikuotas elektroninis parašas“.

10. CPK 626 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta, kad antstolis privalo sustabdyti turto realizavimo veiksmus ir lėšų išmokėjimą, kai fiziniam ar juridiniam asmeniui laikinai apribojamos nuosavybės teisės į realizuotiną turtą ar šis turtas areštuojamas, jei šios teisės apribojamos ar turtas areštuojamas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka. Su šia nuostata sistemiškai suderinta CPK 689 straipsnio 5 dalis, nustatanti, kad Piniginių lėšų apribojimų informacinei sistemai iš Turto arešto aktų registro gavus duomenis apie tai, kad skolininko sąskaitoje esančios lėšos areštuotos Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka, išieškojimo (nurodymų priverstinai nurašyti pinigines lėšas) vykdymas sustabdomas. Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2017 m. kovo 1 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-104-684/2017 išaiškino, kad reikalavimas sustabdyti turto realizavimo veiksmus, jeigu šis turtas taip pat yra areštuotas ir baudžiamojo proceso tvarka nėra absoliutus ir turi būti vertinamas sistemiškai su kitomis to paties straipsnio nuostatomis: 2 dalies 2 punktu, nustatančiu, kad turto realizavimo veiksmai ir lėšų išmokėjimas turi būti stabdomi, kai turtas areštuotas siekiant užtikrinti pirmesnės negu išieškotojo eilės kreditoriaus reikalavimus, ir 3 dalimi, nustatančia, kad tais atvejais, kai turtas areštuotas ar nuosavybės teisės į turtą laikinai apribotos tos pačios ar paskesnės eilės kreditorių reikalavimams užtikrinti, išieškojimas iš šio turto nestabdomas ir išieškojimas iš areštuoto turto ar lėšų vykdomas Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyta tvarka.

11. CPK 631 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatyta, kad vykdomasis dokumentas grąžinamas išieškotojui, jeigu antstoliui nusišalinus nebuvo gautas išieškotojo prašymas vykdomąjį dokumentą persiųsti vykdyti kitam antstoliui, iš esmės analogiškos tos pačios dalies 8 punkto nuostatos numato, kad vykdomasis dokumentas grąžinamas išieškotojui, jeigu vykdymo veiksmai turi būti atliekami kito antstolio veiklos teritorijoje ir vykdomasis dokumentas nebuvo persiųstas vykdyti išieškotojo nurodytam antstoliui. Su šiomis nuostatomis suderintas CPK 632 straipsnio 1 dalies 4 punktas, numatantis, kad vykdomąjį dokumentą persiuntus vykdyti kitam antstoliui vykdomoji byla užbaigiama ir 636 straipsnio 5 dalis, suteikianti išieškotojui per 10 darbo dienų pasirinkti kitą antstolį.

12. CPK 648 straipsnyje, nustatančiame reikalavimus vykdomojo rašto turiniai, nenustatytas reikalavimas vykdomajame rašte dėl išlaikymo periodinėmis išmokomis išieškojimo nurodyti vaikų gimimo datas. Atsižvelgiant į tai, kad išlaikymas periodinėmis išmokomis turi būti mokamas, kol vaikas sulauks pilnametystės, praktikoje kyla neaiškumų, kada turi būti nutrauktas išlaikymo išieškojimas.

13. CPK 650 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Antstolių informacinė sistema antstoliams paskirsto tik vykdomuosius dokumentus dėl pinigų sumų išieškojimo, taip pat nustatyta, kad reikalavimas naują vykdomąjį dokumentą paskirti antstoliui, jau vykdančiam išieškojimą iš to skolininko, netaikomas, jeigu naujas vykdomasis dokumentas turi būti vykdomas kito antstolio veiklos teritorijoje. Šios nuostatos lemia, kad išieškojimą iš to paties skolininko gali vykdyti skirtingų veiklos teritorijų antstoliai.

14. CPK 651 straipsnyje, nustatančiame, kokias aplinkybes antstolis turi patikrinti sprendamas dėl vykdomojo dokumento priėmimo vykdyti, nurodyta, kad antstolis turi patikrinti, ar įvyko teisių ir pareigų perėmimas skolininkui arba išieškotojui mirus ar skolininką arba išieškotoją juridinį asmenį likvidavus arba reorganizavus. Paminėtame straipsnyje nenustatyta, kad analogiškus veiksmus antstolis turėtų atlikti ir tais atvejais, kai įvyko reikalavimo perleidimas ar skolos perkėlimas.

15. CPK 654 straipsnyje nustatyta, kad antstolio patvarkymas priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti skolininkui siunčiamas registruotąja pašto siunta net ir tais atvejais, kai antstolis vykdo kitas vykdomąsias bylas, kuriose procesiniai dokumentai tam skolininkui įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis.

16. CPK 661 straipsnyje nustatyta, kad vykdomosiose bylose dėl turto konfiskavimo raginimas skolininkui nesiunčiamas, tačiau šis straipsnis nedetalizuoja, ar raginimas turi būti siunčiamas tais atvejais, kai antstoliui pateikiamas vykdyti vykdomasis dokumentas dėl konfiskuotino turto vertę atitinkančios pinigų sumos išieškojimo.

17. CPK 685 straipsnyje nustatyta, kad pas skolininką rastus grynuosius pinigus antstolis ne vėliau kaip kitą darbo dieną turi įnešti į antstolio depozitinę sąskaitą.

18. CPK 689 straipsnyje nustatyta, kad išieškojimas iš piniginių lėšų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje vykdomas elektroninių ryšių priemonėmis per Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą, tačiau praktikoje ne visos kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigos yra prisijungę prie Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos ir CPK nėra nustatyta, kokia tvarka šiuo atveju turėtų būti vykdomas išieškojimas.

19. CPK 706 straipsnyje, reguliuojančiame varžytynių paskelbimą, nenustatytas reikalavimas pranešimą apie skelbiamas varžytynes skolininkui siųsti registruotąja pašto siunta, todėl, vadovaujantis CPK 605 straipsnio nuostatomis, toks pranešimas šiuo metu skolininkui siunčiamas elektroninių ryšių priemonėmis.

20. CPK 710 straipsnyje nustatyta, kad varžytynių dalyvio mokestį reikia sumokėti į specialią varžytynių sąskaitą, tačiau nedetalizuojama, kokia yra šios sąskaitos rūšis ir kas ją administruoja. CPK 713 straipsnyje nustatyta, kad varžytynės vyksta specialiaje interneto tinklalapyje, tačiau taip pat nenurodoma, kas jį administruoja. CPK 713 straipsnio 10 dalyje, reguliuojančiame kainos didinimą automatinio būdu, nenustatyta, kaip turi būti elgiamasi, kai automatinį kainos didinimą pasirinkusio varžytynių dalyvio siūlomos kainos negalima padidinti nustatytu kainos automatinio didinimo intervalu, nes būtų viršyta šio dalyvio nurodyta didžiausia siūloma kaina.

21. CPK 723, 727 ir 731 straipsniuose nustatyta, kad išieškotojui atsisakius paimti neparduotą skolininko turtą, turto areštas panaikinamas, turtas grąžinamas skolininkui ir pakartotinai išieškojimą į šį turtą galima nukreipti praėjus vieniems metams po turto grąžinimo skolininkui. Šios nuostatos suteikia skolininkui galimybę jam priklausančią turtą perleisti tretiesiems asmenims ir praėjus vieniems metams po turto grąžinimo skolininkui, skolininkas gali nebeturėti turto, iš kurio būtų galima išieškoti.

22. CPK 754 straipsnyje, nustatančiame, kokia eile turi būti patenkinami išieškotojų reikalavimai, nėra nustatyta, kuriai eilei priskiriami iš regreso teisės kylantys reikalavimai.

23. CPK 771¹ straipsnyje, detalizuojančiame turto, esančio griautiname statinyje apsaugą, nereglamentuota, kaip turėtų būti elgiamasi, jeigu griautiname statinyje yra ne skolininkui, bet tretiesiems asmenims priklausančio turto.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Dėl Antstolių įstatymo projekto:

1. Įgyvendinant Valstybės kontrolės ataskaitoje pateiktą rekomendaciją, susijusią su antstolių skaičiaus nustatymu, Antstolių įstatymo 2 straipsnyje siūloma nustatyti, kad antstolių skaičius būtų nustatomas pagal teisingumo ministro tvirtinamą antstolių skaičiaus nustatymo metodiką. Siekiant užtikrinti antstolio fizinį prieinamumą gyventojams, kaip vieną iš antstolių skaičiaus nustatymo kriterijų siūloma nustatyti gyventojų skaičių atitinkamoje antstolių veiklos teritorijoje, o užtikrinant antstolių ekonominį nepriklausomumą ir atsižvelgiant į tai, kad antstolio veikla pasižymi tęstinumu laike specifika (vykdomoji byla dažnu atveju vykdoma keletą ar keliolika metų), siūloma nustatyti, kad antrasis antstolių skaičiaus nustatymo kriterijus būtų praėjusių trejų metų antstolių pajamų mediana toje teritorijoje. Teisingumo ministerijos vertinimu, šie kriterijai sudarys prielaidas užtikrinti, kad kiekvienoje antstolių veiklos teritorijoje veiktų toks antstolių skaičius, kuris užtikrintų tos teritorijos gyventojų poreikius, taip pat garantuos, kad antstolių veikla bus pelninga ir bus asmenų, norinčių toje veiklos teritorijoje vykdyti antstolio veiklą. Užtikrinant nuolatinę antstolių skaičiaus stebėseną, taip pat siūloma Teisingumo ministerijai nustatyti pareigą antstolių skaičiaus nustatymo metodikoje nustatyta tvarka kiekvienais metais įvertinti poreikį keisti antstolių skaičių.

Taip pat paminėtina, kad VMI projektą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ įgyvendinančių teisės aktų projektuose³ numatyta, kad nuo 2026 m. liepos 1 d. skolas į valstybės biudžetą išieškos ne antstolis, bet VMI. Atsižvelgiant į tai, kad, Antstolių informacinės sistemos duomenimis, išieškojimai į valstybės biudžetą sudaro daugiau kaip pusę visų išieškojimų, prognozuojama, kad VMI įgyvendinus projektą antstoliams pateikiamų vykdomųjų dokumentų skaičius sumažės iki dviejų kartų ir dėl to atitinkamai sumažės ir antstolių paslaugų poreikis. Įvertinus visas šias aplinkybes siūloma, kad Antstolių įstatymo projekto nuostatos, susijusios su antstolių skaičiaus nustatymu, taip pat įsigaliojant 2026 m. liepos 1 d. Teisingumo ministerijos vertinimu, tai leis užtikrinti, kad antstolių skaičius būtų nustatytas, be kita ko, įvertinus pokyčius skolų į valstybės biudžetą išieškojimo procese, savo esme atitinkančius reformą ir turinčius esminę reikšmę antstolių darbo apimtims bei reikiamam antstolių skaičiui. Priešingu atveju (Antstolių įstatymo projekto nuostatų, susijusių su antstolių skaičiaus nustatymu, įsigaliojimo neatidėjus iki 2026 m. liepos 1 d.), būtų sukurta ydinga situacija, kai naujas antstolių skaičius būtų nustatytas atsižvelgiant į dabartinės antstolių veiklos apimtį ir neužilgo antstolių skaičių reiktų mažinti dėl esminio antstoliams pateikiamų vykdyti vykdomųjų dokumentų kiekio sumažėjimo, t. y. dalis antstolių dėl sumažėjusio antstoliams pateikiamų vykdomųjų dokumentų skaičiaus būtų priversti nutraukti veiklą ir tai neišvengiamai sukeltų neigiamų pasekmių vykdymo proceso dalyviams: veiklą nutrauksiančių antstolių vykdytas vykdomąsias bylas reiktų perduoti toliau vykdyti veiklą tebetęsiantiems antstoliams ir dėl to išieškojimo procesas tam tikrą laiką sustotų, nes užtruktų, kol bylas perimantys antstoliai su jomis susipažins ir priims išieškojimui įvykdyti reikalingus sprendimus (vidutiniškai vienas antstolis vykdo daugiau kaip 13 000 bylų ir tokio kiekio bylų perėmimas ir vykdymo tęstinumo užtikrinimas paprastai trunka keletą mėnesių ir ilgiau). Atsižvelgiant į šią išieškojimo proceso tęstinumo laike specifiką, kritiškai svarbu, kad antstolių kaita būtų kuo mažesnė, o antstolių skaičius – stabilus.

2. Įgyvendinant Valstybės kontrolės ataskaitoje pateiktą rekomendaciją, susijusią su informacijos apie antstolių veiklą skelbimu, siūloma nustatyti, kad Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai savo interneto svetainėse skelbtų informaciją apie antstolių atliekamas funkcijas ir teikiamas paslaugas, vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti, procesinių ir kitų dokumentų įteikimo antstoliui ir antstolio dokumentų įteikimo asmenims tvarką, vykdymo išlaidų dydžius ir vykdymo išlaidų apskaičiavimo bei apmokėjimo tvarką, antstolio procesinių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti apskundimo tvarką. Toks reguliavimas užtikrins, kad asmenys vienoje vietoje galėtų gauti išsamią informaciją apie antstolių veiklą.

3. Atsižvelgiant į tai, kad antstolis turi teisę taikyti priverstinio poveikio priemones, kurios skolininkams sukelia neigiamas socialines-finansines pasekmes, siekiant dar didesnės antstolių veiklos kokybės ir užtikrinant, kad antstoliais galėtų tapti tik aukščiausios kvalifikacijos teisininkai, Antstolių įstatymo projektu siūloma, kad asmenys, pageidaujantys tapti antstoliais po įstatymo įsigaliojimo, privalėtų turėti ne tik teisės bakalauro, bet ir teisės magistro kvalifikacinį laipsnį.

4. Siekiant efektyvesnio antstolių viešo konkurso, siūloma konkursą išskirti į dvi atskiras dalis – antstolio kvalifikacinį egzaminą ir pretendentų į antstolius privalumų vertinimą. Taip pat siūloma, kad antstolio kvalifikacinį egzaminą ir privalumų vertinimą vykdytų skirtingos sudėties komisijos: atsižvelgiant į tai, kad antstolio kvalifikacinio egzamino metu būtų vertinamos pretendento teisinės žinios, visi egzamino komisijos nariai būtų teisininkai (du narius skirtų teisingumo ministras, du – Lietuvos antstolių rūmai ir vieną – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas), o pretendentų privalumų vertinimą vykdytų antstolių viešo konkurso komisija, kurios sudėtyje, kaip ir šiuo metu, būtų ne tik penki teisininkai, bet ir ekonomistas bei psichologas. Užtikrinant viešo konkurso skaidrumą, siūloma nustatyti, kad antstolių viešo konkurso komisijos nariu negalėtų būti antstolio kvalifikacinio egzamino narys.

Taip pat siūloma, kad antstolio kvalifikacinio egzamino rezultatai galėtų penkerius metus. Šie pakeitimai suteiktų galimybę antstolių viešame konkurse dalyvavusiems asmenims,

³ [Projektą "Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti" įgyvendinantys įstatymų projektai.](#)

išlaikiusiems antstolio kvalifikacinį egzaminą, bet nelaimėjusiems konkurso, penkerius metus dalyvauti kituose konkursuose nelaikant egzamino.

Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu teisės aktai nesuteikia antstoliui galimybės pereiti dirbti į kitą veiklos teritoriją, siūloma nustatyti, kad antstolis, savo veiklos teritorijoje išdirbęs ne mažiau kaip penkerius metus, galėtų dalyvauti viešame konkurse eiti antstolio pareigas kitoje veiklos teritorijoje nelaikydamas antstolio kvalifikacinio egzamino.

5. Antstolis yra valstybės kontroliuojama profesija, kas reiškia, kad, kaip nurodė Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, įstatymų leidėjas pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją turi įgaliojimus įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmenys, besiverčiantys tam tikra valstybės kontroliuojama profesija, *ex lege* priklausytų tam tikrai asociacijai, užtikrinančiai šios profesijos savivaldą, *inter alia* vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi priežiūrą. Konstitucinis Teismas taip pat akcentavo, kad valstybės kontroliuojamos profesijos statusas suponuoja atitinkamą savivaldos sistemą, kuri apima visą šią profesiją (visus ja besiverčiančius asmenis) ir užtikrina *inter alia* atstovavimą tai profesijai (ja besiverčiantiems asmenims) esant santykiams su valstybės ir savivaldos institucijomis bei tarptautiniu lygiu, kvalifikacijos tobulinimo organizavimą, vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi kontrolę, taip pat kitokią įstatymų reikalaujamą tos profesijos asmenų veiklos kontrolę⁴. Taigi, Konstitucinis Teismas įvardino svarbiausias valstybės kontroliuojamų atstovų savivaldos funkcijas, kurios apima tiek privačių, tiek ir tam tikrų viešųjų funkcijų vykdymą.

Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pateiktą išaiškinimą, Antstolių įstatymo projektu siūloma išplėsti Lietuvos antstolių rūmų funkcijas atliekant antstolių personalo vidinį administravimą, kurį šiuo metu atlieka Teisingumo ministerija: antstolio nedarbingumo, atostogų ir kitais atvejais, kai antstolis negali atlikti funkcijų, paskirti pavaduojantį antstolį ar antstolio atstovą, įrašyti asmenį į antstolių padėjėjų sąrašą ar išbraukti asmenį iš šio sąrašo, išduoti antstolio pažymėjimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Antstolių įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje nurodytas antstolio ženklas neturi nei teisinės, nei praktinės reikšmės, siūloma antstolio ženklo, kaip tokio, atsisakyti. Antstoliu paskirtam asmeniui, prisiekusiam Antstolių įstatymo nustatyta tvarka, Teisingumo ministerija išduotų liudijimą, patvirtinantį teisę vykdyti antstolio veiklą, o Lietuvos antstolių rūmai – antstolio pažymėjimą.

Be to, atsižvelgiant į tai, kad antstolio padėjėjo pažymėjimo turėjimas nepatvirtina, kad asmuo, kuriam išduotas pažymėjimas, turi teisę antstolio vardu atlikti tam tikrus procesinius veiksmus ir gali klaidinti (Antstolių įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ši teisė suteikiama antstolio rašytiniu įgaliojimu), Antstolių įstatymo projektu siūloma atsisakyti Teisingumo ministerijos išduodamo antstolio padėjėjo pažymėjimo. Kaip ir šiuo metu, antstolio padėjėjo teisę antstolio vardu atlikti procesinius veiksmus patvirtintų antstolio išduotas įgaliojimas.

6. Įgyvendinant Specialiųjų tyrimų tarnybos atlikto antikorupcinio vertinimo išvadoje pateiktas rekomendacijas, siūloma tikslinti Antstolių įstatymo 10 straipsnį nustatant, kad antstolis negali būti ne tik šiame straipsnyje nurodytų juridinių asmenų valdymo organų nariu, bet ir savininku ar dalininku. Taip pat siūloma išplėsti asmenų ratą, kurių paslaugomis antstoliui draudžiama naudotis, įtraukiant kitus toje pačioje antstolių kontoroje veiklą vykdančius antstolius ar dirbančius darbuotojus bei juridinius asmenis, kurių dalyviais šie asmenys yra.

Iš esmės analogiškus antstolio padėjėjo veiklos ribojimus siūloma įtvirtinti Antstolių įstatymo 32 straipsnyje, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad antstolio padėjėjas yra samdomas darbuotojas, skirtingai, nei antstoliui, siūloma suteikti jam teisę dirbti kitą darbą, jeigu dėl to nekyla interesų konfliktas. Apie ketinimą dirbti kitą darbą antstolio padėjėjas privalėtų informuoti antstolį. Pažymėtina, kad atokesniuose regionuose veiklą vykdančiams antstoliams kyla iššūkių surasti asmenis, atitinkančius antstolių padėjėjams keliamus reikalavimus ir pageidaujantiems dirbti tik antstolio padėjėju, todėl šie pakeitimai suteiks antstoliams galimybę lengviau susirasti ir įdarbinti asmenis antstolio padėjėjais.

⁴ Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas "Dėl privalomos narystės Lietuvos antstolių rūmuose".

Siekiant užtikrinti antstolių, kaip Lietuvos Respublikos piliečių, lygiateisiškumą, Antstolių įstatymo projektu siūloma suteikti antstoliams galimybę realizuoti pasyviąją rinkimų teisę – dalyvauti renkamų institucijų veikloje. Šiuo atveju antstoliui pradėjus eiti renkamas pareigas, išskyrus pareigas antstolių savivaldos institucijose, antstolio įgaliojimai būtų stabdomi ir paskiriamas antstolio atstovas. Taip pat siūloma nustatyti, kad renkamų institucijų veikloje antstolis galėtų dalyvauti ne ilgiau kaip penkerius metus, o tuo atveju, jeigu antstolis šio reikalavimo nesilaikytų, antstolis būtų atleidžiamas.

7. Įgyvendinant Specialiųjų tyrimų tarnybos atlikto antikorupcinio vertinimo išvadoje pateiktas rekomendacijas taip pat siūloma:

7.1. Aiškiau detalizuoti Antstolių įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir nustatyti, kad antstolio įgaliojimai gali būti stabdomi ne nustačius šiurkščius pažeidimus saugant ir naudojant pinigines lėšas ar kitas antstoliui patikėtas materialines vertybes, bet tais atvejais, kai nustatoma, kad antstolis depozitinėje sąskaitoje esančias lėšas arba vykdymo procese saugomą ar administruojamą turtą naudoja asmeninėms reikmėms ar ne pagal teisės aktuose nustatytą paskirtį;

7.2. Antstolių įstatymo 14 straipsnyje, suteikiančiame antstolių garbės teismui teisę atleisti antstolį (antstolio padėjėją) nuo drausminės atsakomybės dėl padaryto pažeidimo mažareikšmiškumo, detalizuoti, koks pažeidimas galėtų būti laikomas mažareikšmiu – kai padarytas smulkus, formalus Antstolių įstatymo, kitų teisės aktų, reglamentuojančių antstolių veiklą, ar Antstolių profesinės etikos kodekso pažeidimas, kuriuo nepadaryta esminės žalos, ir antstolis (antstolio padėjėjas) nutraukė pažeidimą. Šiame straipsnyje taip pat siūloma nustatyti kriterijus, į kuriuos turi būti atsižvelgiama priimant sprendimą panaikinti drausminę nuobaudą nesibaigus jos galiojimo terminui – turi būti atsižvelgiama į padaryto pažeidimo pobūdį, jo padarymo aplinkybes ir pažeidimo padarinius, kitas reikšmingas aplinkybes, taip pat į tai, ar antstolis (antstolio padėjėjas) neturi daugiau galiojančių drausminių nuobaudų ir ar per drausminės nuobaudos galiojimo terminą jam nebuvo paskirta nauja drausminė nuobauda.

8. Antstolių įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad antstoliu gali būti nepriekaištingos reputacijos asmuo, o kriterijai, kuriems esant asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, nustatyti Antstolių įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje. Antstolių įstatymo 12 straipsnio 2 dalyje išvardinti antstolio įgaliojimų pasibaigimo pagrindai, tačiau šios dalies 4 punkte, kiek tai susiję su nepriekaištinga reputacija, nurodytas tik atleidimo pagrindas, susijęs su baudžiamosios atsakomybės taikymu antstoliui. Atsižvelgiant į tai, Antstolių įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 4 punkte siūloma nustatyti antstolio įgaliojimų pasibaigimo pagrindą – kai antstolis neatitinka Antstolių įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nustatytų nepriekaištingos reputacijos reikalavimų.

9. Atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis Antstolių įstatymo 8 ir 34 straipsniais, visuomenės informavimo tikslais Lietuvos antstolių rūmų interneto svetainėje skelbiamas antstolių sąrašas, kontorų adresai, kontaktinė informacija, taip pat – detali informacija apie pavaduojamus ar atstovaujamus antstolius, kaip perteklinio, siūloma atsisakyti Antstolių įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto reikalavimo apie antstolio kontoros buveinės pasikeitimą paskelti šalies dienraštyje ir vietiniame laikraštyje. Pažymėtina, kad šis reikalavimas sukelia papildomą finansinę naštą antstoliams, tačiau praktinės naudos iš esmės neturi – nors informacija apie antstolio kontoros adreso pasikeitimą ir paskelbiamas spaudoje, praktikoje asmenys aktualią kontaktinę informaciją apie antstolius pasitikrina Lietuvos antstolių rūmų interneto svetainėje.

10. Antstolis ne tik atlieka valstybės jam deleguotas funkcijas (vykdo vykdomuosius dokumentus), bet taip pat turi teisę sutartiniais pagrindais teikti Antstolių įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje nurodytas paslaugas (konstatuoti faktines aplinkybes, tarpininkauti vykdant turtines prievoles, teikti teises konsultacijas ir kt.). Antstolių įstatymo projektu siūloma suteikti antstoliams teisę teikti dar vieną paslaugą – surinkti kliento duomenis. Tais atvejais, kai asmuo kreipiasi dėl finansinių paslaugų suteikimo į kredito įstaigas, taip pat kitais atvejais, kai asmeniui reikia gauti su jo asmeniu susijusius duomenis iš įvairių registrų ir informacinių sistemų (pavyzdžiui, prieš sudarant įvairias sutartis) asmuo ne pats rinkytų dokumentus ir kitus įrodymus apie jo šeimyninę padėtį, išlaikytinius, pajamas, priklausantį turtą ir kt., bet dėl šių duomenų surinkimo galėtų kreiptis į antstolį. Užtikrinant duomenų tvarkymo teisėtumą, duomenys būtų

renkami tik gavus asmens (kliento) prašymą ar sutikimą, kad būtų renkami jo duomenys, taip pat siūloma nustatyti, kad asmuo bet kuriuo metu galėtų pateikti antstoliui rašytinį prašymą nutraukti duomenų apie jį rinkimą. Ši paslauga suteiktų asmenims galimybę greičiau gauti su jų turtine padėtimi susijusius dokumentus ir kitus įrodymus, taip pat suteiktų antstoliams galimybę gauti pajamų iš sutartiniais pagrindais teikiamų paslaugų. Atsižvelgiant į tai, kad VMI įgyvendinus projektą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ antstoliams pateikiamų vykdyti vykdomųjų dokumentų gali sumažėti iki dviejų kartų, galimybė antstoliams gauti pajamų iš sutartiniais pagrindais teikiamų paslaugų yra kritiškai svarbi, kad būtų užtikrintas antstolių fizinis prieinamumas (kad stipriai sumažėjus pateikiamų vykdomųjų dokumentų skaičiui, būtų asmenų, norinčių vykdyti antstolio veiklą, ir būtų užtikrintas valstybės deleguotų funkcijų vykdymas). Siekiant, kad kliento duomenų surinkimo paslauga sistemiškai būtų suderinama su kitomis Antstolių įstatymo nuostatomis, siūloma Antstolių įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje nustatyti antstolio teisę gauti šio straipsnio 1 dalyje nustatytą informaciją, tačiau, skirtingai, nei atliekant antstolio funkcijas, teikiant kliento duomenų surinkimo paslaugą informacija ir duomenys antstoliui iš informacinių sistemų ir registrų nebūtų teikiama neatlygintinai.

Užtikrinant, kad Antstolių įstatymo nuostatos derėtų su aktualiomis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo nuostatomis, siūloma Antstolių įstatymo 21 straipsnio 2 dalies 6 punkte nurodytos bankroto administravimo paslaugos pavadinimą pakeisti į nemokumo procesų administravimą.

11. Antstolių įstatymo projektu siūloma pašalinti teisės spragą ir Antstolių įstatymo 29 straipsnyje, reguliuojančiame teisės vykdyti antstolio padėjėjo veiklą atėmimą, nustatyti naują šios teisės atėmimo pagrindą – antstolių padėjėjų atestavimo komisijos sprendimą antstolio padėjėjo neatestuoti (tokia antstolių padėjėjų atestavimo komisijos sprendimo rūšis įtvirtinta Antstolių įstatymo 33 straipsnyje, tačiau, atsižvelgiant į galiojančias Antstolių įstatymo 29 straipsnio nuostatas, sprendimas antstolio padėjėjo neatestuoti nesudarytų teisinio pagrindo atimti teisę vykdyti antstolio padėjėjo veiklą). Užtikrinant kiekvieno asmens teisę į teisminę gynybą, Antstolių įstatymo 33 straipsnį taip pat siūloma papildyti nuostata, suteikiančia teisę antstolių padėjėjų atestavimo komisijos sprendimą apskūsti teismui.

12. Atsižvelgiant į tai, kad visi dokumentai, kuriuos antstolis gavo ar parengė vykdydamas antstolio veiklą, tvarkomi, saugomi ir sunaikinami vadovaujantis Antstolių įstatymo 43 straipsnyje nurodytomis antstolio veiklos dokumentų tvarkymo ir saugojimo taisyklėmis, siūloma naikinti Antstolių įstatymo 37 straipsnio 1 dalies nuostatą, įpareigojančią teisingumo ministrą patvirtinti dar vieną teisės aktą, reguliuojantį antstolio dokumentų tvarkymą, – Duomenų apie vykdomųjų dokumentų priėmimą ir vykdymą, faktinių aplinkybių konstatavimą bei dokumentų perdavimą ar įteikimą, saugojimo, apskaitos, naudojimo ir sunaikinimo tvarką.

Įvertinus tai, kad Lietuvos archyvų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės buvo reorganizuotas į Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybą, siūloma atitinkamai koreguoti Antstolių įstatymo 43 straipsnį ir nustatyti, kad teisingumo ministro tvirtinamos antstolio veiklos dokumentų tvarkymo ir saugojimo taisyklės ir antstolių veiklos dokumentų saugojimo terminų rodyklė turi būti suderintos su Lietuvos vyriausiojo archyvaru.

Antstolių įstatymo projektu taip pat siūloma patikslinti Antstolių įstatymo 43¹ straipsnio nuostatas, susijusias su informacinių technologijų naudojimu antstolio veikloje: atsižvelgiant į tai, kad paminėtame straipsnyje vartojama sąvoka „rašytinis dokumentas“ apima tiek popierinės formos, tiek elektroninį dokumentą ir pagal straipsnio turinį neatitinka jo paskirties (neįmanoma skaitmeninti dokumento, kuris jau yra elektroninės formos), siūloma šią sąvoką keisti į „popierinės formos dokumentas“, taip pat įvertinus tai, kad elektroninių dokumentų reikalavimus nustatančiuose teisės aktuose naudojama sąvoka „kvalifikuotas elektroninis parašas“, siūloma atitinkamai pakeisti šiuo metu 43¹ straipsnyje naudojamą sąvoką „saugus elektroninis parašas“.

13. Galiojanti tvarka, numatanti, kad pasibaigus antstolio įgaliojimams nebaigtos vykdyti vykdomosios bylos perduodamos vykdyti kitam antstoliui, o antstolio archyvas – Lietuvos antstolių rūmams yra itin nepatogi asmenims, kuriems reikia gauti tam tikrą informaciją ar dokumentus iš jų atžvilgiu vykdytų vykdomųjų bylų (asmuo turi gauti informaciją ir įsivertinti, kurios bylos buvo

užbaigtos iki vykdomųjų bylų perdavimo kitam antstoliui, kurios užbaigtos jau perdavus bylas, ir dėl informacijos gavimo kreiptis į skirtingus subjektus: dėl vienu bylų gavimo kreiptis į bylas perėmusį antstolį, o dėl kitų – į Lietuvos antstolių rūmus). Sprendžiant šią problemą siūloma, kad visi antstolio, kurio įgaliojimai pasibaigę, su antstolio veikla susiję dokumentai, įskaitant antstolio archyvą, būtų perduodami vienam subjektui – antstoliui, perimančiam vykdomąsias bylas toliau vykdyti.

14. Antstolių įstatymo projektu siūloma papildyti Antstolių įstatymo 37 straipsnio 2 dalį ir nustatyti, kad Antstolių informacinės sistemos duomenys teikiami atlygintinai, išskyrus atvejus, kai jie teikiami valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, susijusiems registrams ir valstybės informacinėms sistemoms, kitiems įstatymuose nurodytiems fiziniams ir juridiniams asmenims, taip pat vykdymo proceso dalyviams naudojantis šios sistemos Elektroninės vykdomosios bylos portalu.

Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės informacinės sistemos duomenys teikiami neatlygintinai, jeigu kiti Lietuvos Respublikos įstatymai ar Europos Sąjungos teisės aktai nenustato kitaip. Šio įstatymo 38 straipsnio 2 d. nustatyta, kad valstybės informacinės sistemos duomenys neatlygintinai perduodami valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms teisės aktuose nustatytoms funkcijoms atlikti ir susijusiems registrams bei valstybės informacinėms sistemoms. Vadovaujantis šiomis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatomis, Antstolių informacinės sistemos duomenys visiems duomenų gavėjams teikiami neatlygintinai, t. y. Antstolių informacinės sistemos duomenys neatlygintinai teikiami ne tik valstybės ir savivaldybių institucijoms, susijusiems registrams ir valstybės informacinėms sistemoms, bet ir kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims, nes jokiame įstatyme nėra nustatytos išimties, kad Antstolių informacinės sistemos duomenys teikiami už atlyginimą (išskyrus valstybės ir savivaldybių institucijas, kitus įstatymų numatytus fizinius ir juridinius asmenis, duomenų teikimą susijusiems registrams ir valstybės informacinėms sistemoms).

Taigi, šiuo metu taikomas Antstolių informacinės sistemos duomenų teikimo atlygintinumo modelis neužtikrina valstybės įmonės Registrų centro patirtų sąnaudų dėl neatlygintino Antstolių informacinės sistemos duomenų teikimo kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims kompensavimo, pvz., dėl Antstolių informacinės sistemos duomenų teikimo kreditingumo vertinimo paslaugas teikiančioms įmonėms ir kitiems fiziniams bei juridiniams asmenims. Vadovaujantis valstybės Registrų centro pateiktais faktiniais duomenimis, sąnaudos, susijusios su duomenų teikimu kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims, 2021 m. sudarė apie 16 tūkst. Eur., 2022 m. – apie 15 tūkst. Eur. Nustačius atlygintiną Antstolių informacinės sistemos duomenų teikimą, duomenų teikimo kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims sąnaudas padengs patys subjektai, mokėdami atlyginimą už duomenų teikimą.

Dėl CPK projekto:

1. Valstybės kontrolė ataskaitoje konstatavo, kad CPK įtvirtinti vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijai yra abstraktūs, bendro pobūdžio, nėra numatyta, kaip šie kriterijai turi būti taikomi nustatant vykdymo išlaidų dydžius, todėl sukonkretinti ir aiškinti įstatymų nuostatas, nurodyti įstatymų normų taikymo praktikoje tvarkas tam tikrose veiklos srityse ir konkrečiose situacijose turėtų poįstatyminiai teisės aktai.

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės pateiktą pastabą ir siekiant, kad nustatytais vykdymo išlaidų dydžiais būtų tinkamai įgyvendinama valstybės politika finansų, socialinės apsaugos, teisingumo ir kitose srityse, CPK projektu siūloma įtvirtinti, kad vykdymo išlaidų dydžius nustato Vyriausybė pagal savo tvirtinamą vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką. Šioje metodikoje, be kita ko, bus nustatyta, kaip CPK įtvirtinti vykdymo išlaidų dydžių kriterijai turi būti taikomi nustatant vykdymo išlaidų dydžius (įkainius). CPK projektu taip pat siūloma, kad Vyriausybė nustatytų ir vykdymo išlaidų apskaičiavimo bei apmokėjimo tvarkas.

Toks reguliavimas labiau atitiks teisinio reguliavimo aiškumo ir sistemiškumo principus, nustatys CPK įtvirtintų vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų taikymo taisykles ir panaikins įkainių nustatymo kriterijų skirtingo interpretavimo galimybę, taip pat padidins viešojo valdymo procesų skaidrumą, aiškumą bei atvirumą visuomenei. Vykdomo išlaidų dydžių tvirtinimas ir

vykdymo išlaidų apskaičiavimo bei apmokėjimo tvarkų nustatymas Vyriausybės lygmeniu sudarys prielaidas sistemingesniam, įvertinančiam platesnius reguliavimo aspektus, labiau atliepiančiam skirtingų socialinių grupių poreikius įkainių nustatymui.

Be to, įvertinus STRATA atlikto tyrimo „Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų ir tvarkos analizė“ ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, CPK projektu taip pat siūloma:

1) nustatyti tikslesnius vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijus, kurie suteiktų galimybę vykdymo išlaidų dydžius (įkainius) pagrįsti ekonominiais skaičiavimais, naudojant objektyvius statistinius duomenis ir rodiklius: siūloma, kad vykdymo išlaidų dydžiai būtų grindžiami ekonominiais skaičiavimais, atsižvelgiant į veiklos atliekant antstolio funkcijas pobūdį, patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko), būtinybę užtikrinti antstolio ekonominį nepriklausomumą, antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, kryžminį subsidijavimą;

2) atsisakyti CPK 82 straipsnyje nustatyto vykdymo išlaidų indeksavimo. Atsižvelgiant į tai, vykdymo išlaidų dydžius tvirtins ir vykdymo išlaidų apskaičiavimo bei apmokėjimo tvarką nustatys Vyriausybė, tuo atveju, jeigu, įvertinus metodikos nuostatas, vykdymo išlaidos turės būti indeksuojamos, indeksavimo tvarką taip pat nustatys Vyriausybė;

3) nustatyti, kad CPK nuostatos, susijusios su ekonominiais skaičiavimais pagrįstų ir CPK įtvirtintus kriterijus atitinkančių vykdymo išlaidų dydžių nustatymu, įsigalioję kartu su VMI įgyvendinamą projektą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ įgyvendinančiais teisės aktais, t. y. Vyriausybė iki 2025 m. gruodžio 31 d. patvirtintų vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką, o per 2026 m. I pusm., įvertinusi aktualius antstolių veiklos statistinius-finansinius rodiklius ir atsižvelgusi VMI įgyvendinamą projektą numatytus pokyčius skolų į valstybės biudžetą išieškojimo srityje, patvirtintų naujus vykdymo išlaidų dydžius ir vykdymo išlaidų apskaičiavimo bei apmokėjimo tvarką, kurie įsigalioję kart su VMI projektą įgyvendinančiais teisės aktais – 2026 m. liepos 1 d. Pažymėtina, kad vykdymo išlaidų analizę atlikusi STRATA taip pat akcentavo, kad rengiant vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką turi būti įvertinami struktūriniai pokyčiai skolų į valstybės biudžetą išieškojimo srityje. Be to, STRATA taip pat pažymėjo, kad šiuo metu neįmanoma tiksliai nustatyti vidutinių kiekvienos kategorijos vykdomųjų bylų materialinių ir laiko sąnaudų, nes nėra duomenų, kiek laiko antstolis ir jo darbuotojai sugaišta vykdydami konkrečią bylą, šiuo metu visi skaičiavimai būtų teoriniai, nes dėl statistinės informacijos trūkumo neįmanoma objektyviai įvertinti visų kintamųjų, turinčių esminę įtaką vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimui, ir neįmanoma tiksliai įvertinti, koks būtų realus poveikis antstolių pajamoms ir visam išieškojimo procesui. Spręsdama STRATA ataskaitoje iškeltas problemas dėl nepakankamų antstolių veiklos statistinių duomenų, Teisingumo ministerija kreipėsi į valstybės įmonę Registrų centrą su prašymu sukurti įrankį, kurio pagalba Antstolių informacinės sistemos duomenys periodiškai būtų teikiami į Teisingumo ministerijos kuriamą Antstolių ir notarų duomenų tvarkymo sistemą. Preliminariu vertinimu, nuo 2023 metų birželio mėnesio Teisingumo ministerija kiekvieną mėnesį pradės gauti detalį informaciją apie visas Antstolių informacinėje sistemoje tvarkomas vykdomąsias bylas ir praėjus tam tikram laiko tarpui (atsižvelgiant į tai, kad vykdomųjų bylų vykdymas pasižymi tęstinumu laike specifika – praėjus ne mažiau kaip 12 mėn. pradėjus gauti duomenis) galės įvertinti: kokį laiko tarpą vidutiniškai trunka kiekvienos kategorijos bylų vykdymas; kokio dydžio ir rūšies vykdymo išlaidos apskaičiuojamos ir išieškomos kiekvienoje vykdomojoje byloje; kokią dalį pajamų antstoliai gauna vykdomosiose bylose, kuriose išieškoma į valstybės biudžetą. Atsižvelgdama į gautus statistinius duomenis Teisingumo ministerija atliks vertinimą, ar STRATA siūlomas vykdymo išlaidų dydžių kriterijų taikymo modelis yra tinkamas vykdymo išlaidų dydžių nustatymui, taip pat įvertins VMI įgyvendinamo projekto „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ poveikį antstolių darbo apimtims ir parengs antstolių skaičiaus nustatymo metodiką, kurią iki 2025 m. gruodžio 31 d. turės patvirtinti Vyriausybė. Vadovaujantis šia metodika bus apskaičiuoti ir patvirtinti nauji vykdymo išlaidų dydžiai, kurie įsigalios 2026 m. liepos 1 d.

Teisingumo ministerijos vertinimu, siūlomi sprendimai suteiks galimybę užtikrinti, kad pagal savo pobūdį struktūrinėms reformoms prilygintini sprendimai bus pagrįsti objektyviais ir išsamiais įrodymais (statistiniais duomenimis), taip pat bus atliktas priimamų sprendimų poveikio

vertinimas ir užtikrinta, kad priimti sprendimai įgalins tinkamą visuomenės ir išieškojimo procese dalyvaujančių subjektų interesų pusiausvyrą.

2. CPK projekte siūlomi CPK 626, 689 ir 755 straipsnių pakeitimai užtikrins aiškesnį ir sisteminių požiūriu nuoseklesnį teisinį reguliavimą bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką: bus taikomas vienodas teisinis reglamentavimas, susijęs su išieškojimu iš turto, kuris yra aprašytas civilinio ieškinio užtikrinimui, neatsižvelgiant į tai, ar civilinis ieškinytis pareikštas civilinio ar baudžiamojo proceso tvarka, o išieškojimas iš turto bus stabdomas tik tais atvejais, kai turtas areštuojamas galimam jo konfiskavimui arba pirmesnės eilės nei vykdomas išieškojimas reikalavimams užtikrinti.

Siūlomi CPK 145 straipsnio pakeitimai leis užtikrinti, kad tais atvejais, kai laikinąsias apsaugos priemones pritaikęs teismas leido atlikti tam tikras operacijas su areštuotomis lėšomis, šis leidimas nestabdytų pirmesnės ar tos pačios eilės išieškojimų. Pažymėtina, kad leidimas atlikti tam tikras operacijas su areštuotomis lėšomis yra išvestinis ir neatsiejamai susijęs su taikytomis laikinosiomis apsaugos priemonėmis (galioja tol, kol galioja laikinosios apsaugos priemonės, ir yra skirtas su laikinųjų apsaugos priemonių taikymu susijusioms neigiamoms pasekmėms atsakovui sušvelninti), todėl tais atvejais, kai, atsižvelgiant į CPK 626 straipsnio 3 dalies nuostatas, pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės nestabdys išieškojimo, teismo leidimas atlikti tam tikras operacijas, kaip sudėtinė laikinųjų apsaugos priemonių dalis, taip pat nestabdys išieškojimo.

3. Nuo 2021 m. sausio 1 d. vykdomuosius dokumentus dėl pinigų sumų išieškojimo antstoliams paskirsto Antstolių informacinė sistema, užtikrindama proporcingą vykdomųjų dokumentų paskirstymą visiems tos pačios veiklos teritorijos antstoliams, taip pat užtikrindama, kad naujas vykdomasis dokumentas būtų paskirtas antstoliui, toje veiklos teritorijoje jau vykdančiam išieškojimą iš to skolininko. Atliekant vykdomųjų dokumentų paskirstymo stebėseną buvo nustatyta, kad praktikoje dažni atvejai, kai išieškojimą iš to paties skolininko vykdo skirtingų veiklos teritorijų antstoliai, iš esmės dubliuojantys vienas kito veiksmus. Pagrindinė šios problemos priežastis – išieškotojo galimybė pasirinkti, pagal kurią kriterijų (skolininko gyvenamąją, turto buvimo ar darbo vietą) vykdomąjį dokumentą pateikti vykdyti (skolininkui gyvenant ir dirbant ar turto turint skirtingose vietose, vykdomasis dokumentas gali būti pateikiamas vykdyti skirtingų teritorijų antstoliams). Stebėsenos metu taip pat nustatyta, kad vykdomuosiuose dokumentuose ne visada nurodomi skolininko ir išieškotojo asmens kodai ir tai lemia, kad Antstolių informacinėje sistemoje, kuri vykdomuosius dokumentus skirsto automatiškai, skolininko asmenį identifikudama atsižvelgiant į Gyventojų registro duomenis, dėl to paties asmens sistemoje sukuriama du skirtingi skolininkai: vienas skolininkas sukuriamas pagal asmens kodą, o kitas – pagal vardą, pavardę bei gimimo datą ir kiekvieno iš sukurtų asmenų atžvilgiu vykdomas atskiras vykdomųjų dokumentų paskirstymas. Sprendžiant šias problemas, CPK projektu siūloma:

3.1. CPK 590 straipsnyje nustatyti aiškesnę vykdomųjų dokumentų dėl pinigų sumų išieškojimo pateikimo vykdyti tvarką: skolininko gyvenamosios, turto buvimo ar darbo vietos būtų vertinamos ne kaip lygiavertės, bet būtų nustatyta prioritetinga eilė, pagal kurią turi būti pateikiamas vykdomasis dokumentas (vykdomasis dokumentas būtų pateikiamas vykdyti pagal skolininko gyvenamąją vietą, jeigu gyvenamoji vieta nežinoma – pagal turto buvimo vietą, jeigu turto buvimo vieta nežinoma – pagal skolininko darbo vietą). Atsižvelgiant į tai, kad nepiniginio pobūdžio vykdomieji dokumentai pasižymi kitokia vykdymo specifika nei piniginio pobūdžio išieškojimais ir yra labiau susiję ne su skolininko asmeniu, bet su tam tikrais reikalingais atlikti vykdymo veiksmams, CPK projektu siūloma, kad nepiniginio pobūdžio vykdomieji dokumentai būtų pateikiami vykdyti antstoliui, kurio veiklos teritorijoje turi būti atliekami priverstinio vykdymo veiksmai;

3.2. atsižvelgiant į tai, kad CPK 591 straipsnis suteikia antstoliui teisę pradėti vykdymo veiksmus tęsti kito antstolio veiklos teritorijoje, CPK 590 ir 650 straipsnių pakeitimais siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai antstolis jau vykdo išieškojimą iš to skolininko, vėliau pateikti vykdomieji dokumentai taip pat būtų paskiriami vykdyti šiam antstoliui, neatsižvelgiant į tai, ar vykdomojo dokumento vykdymo vieta, atsižvelgiant į CPK 590 straipsnio nuostatas, nepasikeitė. Šis siūlymas įgalintų užtikrinti, kad visus vykdomuosius dokumentus dėl to paties skolininko

vykdytų tas pats antstolis. Pažymėtina, kad vykdomosios bylos tvarkomos elektronine forma Antstolių informacinėje sistemoje, dokumentai proceso šalims taip pat įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis, todėl, skirtingai nei anksčiau, kai vykdomosios bylos buvo popierinės formos ir su jomis buvo galima susipažinti tik antstolio kontoroje, atstumas, kurį proceso šaliai reikia vykti iki antstolio kontoros, tapo mažiau svarbus. Taip pat aktualu, kad tais atvejais, kai vykdomuosius dokumentus vykdančias antstolis nuspręs, kad vykdymo veiksmai turi būti atliekami kito antstolio veiklos teritorijoje ir jis vykdyto veiksmai atlikti kito antstolio veiklos teritorijoje negali, antstolis vykdomuosius dokumentus grąžins išieškotojui, kuris juos galės pateikti vykdyti pakartotinai ir antstolis, kuriam reikia paskirti vykdomuosius dokumentus, bus nustatytas atsižvelgiant į CPK 590 straipsnyje nustatytą vykdymo vietą ir CPK 650 straipsnyje įtvirtintus vykdomųjų dokumentų paskirstymo kriterijus;

3.3. CPK 648 straipsnyje nustatyti, kad vykdomajame dokumente turi būti nurodyti skolininko ir išieškotojo asmens kodai, o tais atvejais, kai asmuo neturi Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo nustatyta tvarka jam suteikto asmens kodo – nurodomi vardas, pavardė ir gimimo data. Atsižvelgiant į tai, kad išieškant periodinėmis išmokomis vaikui priteistą išlaikymą šios išmokos turi būti mokamos iki vaiko pilnametystės, CPK 648 straipsnį taip pat siūloma papildyti nustatant, kad vykdomajame dokumente dėl išlaikymo periodinėmis išmokomis išieškojimo turi būti nurodyta vaiko gimimo data.

Atsižvelgiant į tai, kad vykdomuosius dokumentus dėl pinigų sumų išieškojimo antstoliams paskirsto Antstolių informacinė sistema, o priėmus CPK projektą ši sistema skirstys visus vykdomuosius dokumentus, siūloma pripažinti netekusiomis galios CPK 631, 632 ir 636 straipsnių nuostatas, susijusias su vykdomojo dokumento persiuntimu vykdyti kitam antstoliui. Antstoliui nusišalinus (antstolį nušalinus) vykdomąjį dokumentą antstolis grąžins išieškotojui, kuris turės teisę pateikti jį vykdyti pakartotinai ir Antstolių informacinė sistema vykdomąjį dokumentą paskirs vykdyti kitam antstoliui. Pažymėtina, kad toks reguliavimas administracinės naštos išieškotojui esmingai nepadidins, nes vykdomąjį dokumentą reikės pateikti elektroninių ryšių priemonėmis prisijungus prie Antstolių informacinės sistemos. Užtikrinant išieškotojo turtinių interesų apsaugą (kad skolininkas jam priklausančio turto neperleistų tretiesiems asmenims), CPK 631 ir 632 straipsniuose taip pat siūloma nustatyti, kad šiais atvejais antstolis nepanaikins priemonių, kurių ėmėsi išieškojimui įvykdyti. Šios priemonės būtų panaikinamos, jeigu išieškotojas per 20 darbo dienų nuo vykdomojo dokumento grąžinimo jam dienos vykdomojo dokumento nepateiks vykdyti pakartotinai.

4. CPK 596 straipsnyje nustatyta, kad vykdymo procese šalies pakeitimo klausimą išsprendžia antstolis. Kitais atvejais, kai teisių ir pareigų perėmimas įvyksta iki vykdomojo dokumento pateikimo vykdyti, dėl proceso šalies pakeitimo reikia kreiptis į teismą. Atsižvelgiant į tai, kad toks procesas sukelia papildomą administracinę ir finansinę naštą ne tik proceso šalims, bet ir teismams, CPK projektu siūloma supaprastinti proceso šalies pakeitimo procesą. Tais atvejais, kai teisių ir pareigų perėmimas įvyksta iki vykdymo proceso pradėjimo, tačiau išieškotojas turi jam išduotą vykdomąjį dokumentą (yra priimtas įsiteisėjęs teismo sprendimas), išieškotojas kartu su vykdomuoju dokumentu antstoliui pateiktą prašymą pakeisti proceso šalį ir šį prašymą pagrindžiančius įrodymus. Klausimą dėl proceso šalies pakeitimo antstolis išspręstų tokia pačia tvarka, kuria šiuo metu sprendžia dėl šalies pakeitimo vykdymo procese.

5. CPK 611 straipsnio 4 dalį papildžius, kad šios dalies nuostatos taikomos ne tik vykdomojo dokumento grąžinimo išieškotojui, bet ir grąžinimo vykdomąjį dokumentą išdavusiai institucijai atveju, antstoliui bus suteikta galimybė išieškoti iki vykdomojo dokumento grąžinimo priskaičiuotas vykdymo išlaidas ir tais atvejais, kai vykdomasis dokumentas grąžinamas dėl to, kad išieškotojas atsisakė išieškojimo, skolininkas ir išieškotojas sudarė taikos sutartį, taip pat ir kitais CPK 629 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais, kai vykdomoji byla nutraukiama ir vykdomasis dokumentas grąžinamas jį išdavusiai institucijai.

Siekiant užtikrinti mirusio skolininko įpėdinių turtinių interesų apsaugą, CPK 611 straipsnį taip pat siūloma papildyti nuostatomis, reguliuojančiomis antstolio reikalavimų dėl vykdymo išlaidų apmokėjimo pareiškimą skolininko įpėdiniui – šiuos reikalavimus antstolis turėtų pareikšti Civilinio

kodekso 5.63 straipsnyje nustatyta tvarka, kaip ir visi kiti mirusio skolininko kreditoriai. Siūlomas reguliavimas užtikrintų, kad mirusio skolininko įpėdiniui būtų pateikta išsami informacija apie palikėjo (skolininko vykdymo procese) skolų sudėtį ir dydį, įskaitant antstolio reikalavimus dėl vykdymo išlaidų apmokėjimo. Atsižvelgdamas į šiuos duomenis, įpėdinis galėtų apsispręsti, ar priimti mirusio skolininko palikimą ir koku būdu priimti palikimą (bendra tvarka, ar pagal apyrašą).

Užtikrinant mirusio skolininko įpėdinio turtinių interesų apsaugą taip pat siūloma nustatyti, kad tuo atveju, kai vykdomoji byla nutraukiama dėl to, kad mirus skolininkui vykdomajame dokumente nurodyta pareiga negali pereiti mirusio skolininko įpėdiniui, iš įpėdinio gali būti išieškomos vykdymo išlaidos, kiek leidžia paveldėtas turtas, nesvarbu, koku palikimo priėmimo būdu pagal Civilinio kodekso normas skolininko turtas buvo paveldėtas. Siūlomas reguliavimas sistemškai derėtų su analogiškais Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 5 dalies nuostatomis, numatančiomis, kad tais atvejais, kai asmuo, iš kurio buvo priteistas išlaikymas, mirė, išlaikymo pareiga pereina jo įpėdiniams, kiek leidžia paveldimas turtas, nesvarbu, koku būdu palikimas priimtas.

6. Atsižvelgiant į tai, kad elektroninių dokumentų reikalavimus nustatančiuose teisės aktuose vartojama sąvoka „kvalifikuotas elektroninis parašas“, CPK 624¹ straipsnyje sąvoką „saugus elektroninis parašas“ siūloma keisti sąvoka „kvalifikuotas elektroninis parašas“. Taip pat, kaip perteklines, siūloma išbraukti šio straipsnio nuostatas, reguliuojančias dokumentų įteikimą elektroninių ryšių priemonėmis, nes antstolių procesinių dokumentų įteikimo tvarką, įskaitant dokumentų įteikimą elektroninių ryšių priemonėmis, nustato CPK 605 straipsnis.

Atsižvelgiant į tai, kad elektroniniame vykdomajame dokumente objektyviai neįmanoma padaryti CPK 614 straipsnyje nurodytų įrašų, siūloma šį straipsnį papildyti nuostata, kad įrašų elektroniniame vykdomajame dokumente tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija. Pažymėtina, kad Sprendimų vykdymo instrukcijoje patvirtinto patvarkymo dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir elektroninio vykdomojo dokumento grąžinimo formoje jau yra numatyta, kad CPK 614 straipsnyje nurodytus įrašus antstolis padaro šiame patvarkyme.

7. CPK 654 straipsnyje nustatyta, kad patvarkymas priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti skolininkui siunčiamas registruotąja pašto siunta. Šiuo procesiniu dokumentu skolininkas ne tik informuojamas apie jo atžvilgiu pradėtą vykdymo procesą, bet taip pat informuojamas, kad vėliau parengti procesiniai dokumentai jam bus įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis per Antstolių informacinę sistemą ir paaiškinama, kaip prie šios sistemos prisijungti. Atsižvelgiant į tai, kad, Antstolių informacinės sistemos duomenimis, apie 60 procentų skolininkų turi daugiau kaip vieną vykdomąją bylą, siekiant ekonomiškesnio proceso, siūloma CPK 654 straipsnį papildyti nustatant, kad tais atvejais, kai to skolininko atžvilgiu antstolis vykdo kitą vykdomąją bylą, kurioje procesiniai dokumentai jam įteikiami elektroninių ryšių priemonėmis (skolininkui jau žinoma procesinių dokumentų įteikimo per Antstolių informacinę sistemą tvarka), patvarkymas priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti taip pat būtų siunčiamas elektroninių ryšių priemonėmis. Prognozuojama, kad toks sprendimas leistų kasmet sutaupyti lėšų, susijusių su maždaug 100 000 registruotų pašto siuntų siuntimu.

8. Atsižvelgiant į tai, kad vykdomasis dokumentas, pagal kurį turi būti išieškoma konfiskuotino turto vertė atitinkanti pinigų suma, savo pobūdžiu atitinka ne turto konfiskavimą, bet pinigų sumų išieškojimą, siūloma patikslinti CPK 661 straipsnį nustatant, kad vykdant šios rūšies vykdomuosius dokumentus skolininkui būtų siunčiamas raginimas.

9. Įvertinus tai, kad pastaruoju metu, ypač atokesniuose regionuose, labai sumažėjo bankų padalinių, taip pat yra įrengta nedaug bankomatų, kurie priima grynuosius pinigus, ir antstoliams kyla iššūkių vykdant CPK 685 straipsnio reikalavimą pas skolininką paimtus grynuosius pinigus ne vėliau kaip kitą darbo dieną įnešti į antstolio depozitinę sąskaitą, siūloma grynujų pinigų įnešimo į depozitinę sąskaitą procesą padaryti lankstesnį ir nustatyti, kad šį veiksmą antstolis turi atlikti ne vėliau kaip per tris darbo dienas.

10. CPK 689 straipsnį papildžius 10 dalimi, šiame straipsnyje bus detalizuota išieškojimo tvarka ne tik iš sąskaitų, esančių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigose,

prisijungusiose prie Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos, bet ir iš sąskaitų kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigose, neprisijungusiose prie Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos. Siūloma, kad šiuo atveju procesinis dokumentas dėl išieškojimo iš sąskaitoje esančių lėšų būtų pateikiamas tiesiogiai kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai, o ši turėtų pareigą atlikti visus veiksmus, kuriuos pagal CPK 689 straipsnio nuostatas atlieka Piniginių lėšų apribojimų informacinė sistema (skolininko sąskaitai pritaikyti neišieškomas sumas, sąskaitoje esančias lėšas paskirstyti pagal reikalavimų patenkinimo eilę ir proporcingai visiems tos pačios eilės išieškotojams tenkančiai sumai ir kt.). Atsižvelgiant į tai, kad per Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą išieškoti galima tik iš tų sąskaitų, kurių numeriai yra IBAN formatu, taip pat siūloma, kad naujoji tvarka būtų taikoma ir prie Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos prisijungusiai kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai, jeigu joje esančios skolininko sąskaitos numeris yra ne IBAN formatu.

11. CPK projektu taip pat siūloma tikslinti nuostatas, susijusias su varžytynių procesu:

11.1. Atsižvelgiant į tai, kad priverstinis turto pardavimas skolininkui paprastai sukelia ne tik finansines, bet ir neigiamas socialines pasekmes (ypač tais atvejais, kai realizuojamas skolininko būstas), siūloma CPK 706 straipsnį papildyti reikalavimu, kad pranešimas apie skelbiamas varžytynes skolininkui būtų įteikiamas patikimesniu ir didesnę įrodomąją galią turinčiu būdu – registruotąja pašto siunta. Tai užtikrins skolininko informavimą apie jam priklausančio turto priverstinį pardavimą, taip pat suteiks skolininkui galimybę pačiam surasti pirkėją ir turtą parduoti skolininkui priimtinesniu būdu, nei iš viešųjų varžytynių.

11.2. CPK 710 straipsnyje nustatyta, kad varžytynių dalyvio mokestis turi būti sumokamas į specialią varžytynių sąskaitą, tačiau nedetalizuojama, kokia yra šios sąskaitos rūšis ir kas ją administruoja. Atsižvelgiant į tai, kad šioje sąskaitoje saugomos ne asmeniui, kurio vardu atidaryta sąskaita, bet išimtinai tik kitiems asmenims priklausančios lėšos (varžytynių dalyvių sumokėti dalyvio mokesčiai), ši sąskaita atitinka Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme pateiktą depozitinės sąskaitos sąvoką, todėl siūloma CPK 710 straipsnį patikslinti nustatant, kad varžytynių dalyvių mokesčiai sumokami į varžytynių depozitinę sąskaitą. Įvertinus tai, kad varžytynės vykdomos tam tikslui sukurtoje Antstolių informacinės sistemos posistemėje, taip pat siūloma nustatyti, kad šią sąskaitą ir specialų interneto tinklalapį, kuriame vykdomos varžytynės, administruoja Antstolių informacinės sistemos tvarkytojas, kuriam už varžytynių paskelbimą ir vykdymą mokamas Antstolių informacinės sistemos valdytojo nustatyto dydžio atlyginimas. Šio atlyginimo, kaip CPK 609 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų vykdymo išlaidų (išlaidos tretiesiems asmenims už konkrečioje vykdomojoje byloje šių asmenų suteiktas paslaugas), apmokėjimo tvarką, vadovaudamasi CPK projektu siūlomomis CPK 609 straipsnio 3 dalies ir 610 straipsnio nuostatomis, nustatys Vyriausybė (išlaidos tretiesiems asmenims apmokamos atsižvelgiant į faktiškai antstolio patirtas išlaidas (tretiesiems asmenims sumokėtas sumas), todėl Vyriausybė nustatys tik jų apmokėjimo tvarką). Taigi, siūlomi pakeitimai aiškiau apibrėš paminėtos sąskaitos rūšį ir leis užtikrinti, kad kredito įstaigos, kurioje atidaryta sąskaita varžytynių dalyvių mokesčiams sumokėti, bankroto atveju, Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme nustatyta apsauga bus taikoma, ne asmeniui, kurio vardu atidaryta sąskaita, bet asmenims, kuriems priklauso sąskaitoje esančios lėšos (varžytynių dalyviams), taip pat aiškiau reglamentuos, kaip turi būti apmokama už elektroninių varžytynių vykdymą.

11.3. CPK 713 straipsnio 10 dalyje, reguliuojančioje kainos didinimą automatinio būdu, nustatyta, kad kainą didinant automatinio būdu, varžytynių dalyvis nurodo siūlomą pradinę kainą, didžiausią siūlomą kainą ir kainos didinimo automatinio būdu intervalą. Kainą didinant automatinio būdu, rodoma varžytynių dalyvio siūloma pradinė kainą, kuri išlieka iki to momento, kol kitas varžytynių dalyvis pasiūlo didesnę kainą. Kitam varžytynių dalyviui pasiūlius didesnę kainą, automatinį kainos didinimą nustačiusio varžytynių dalyvio siūloma kainą automatiškai padidinama varžytynių dalyvio nustatytu intervalu, kol kito varžytynių dalyvio pasiūlyta kainą viršys automatinį kainos didinimą nustačiusio varžytynių dalyvio nurodytą didžiausią siūlomą kainą. Paminėtame straipsnyje neaptariama situacija, kaip turėtų būti elgiamasi, kai kito varžytynių dalyvio pasiūlytą

kainą padidinus automatinį kainos didinimą nustačiusio varžytynių dalyvio nustatyto intervalu būtų viršyta automatinį kainos didinimą nustačiusio dalyvio siūloma didžiausia kaina. Siekiant teisinio aiškumo, CPK 713 straipsnio 10 dalyje siūloma nustatyti, kad šiuo atveju automatinį kainos didinimą nustačiusio varžytynių dalyvio siūloma kaina automatiškai padidinama mažesniu nei jo nustatyto kainos didinimo intervalu iki šio varžytynių dalyvio nurodytos didžiausios siūlomos kainos.

12. CPK 723, 727 ir 731 straipsniuose nustatyta, kad tais atvejais, kai skolininko turtas neparduodamas iš varžytynių, per prekybos įmones ar Vertybinių popierių biržoje ir išieškotojas nesutinka perimti neparduotą skolininko turtą, antstolis panaikina to turto areštą ir turtą grąžina skolininkui. Taip pat nustatyta, kad išieškojimas į šį turtą pagal tuos pačius vykdomuosius dokumentus gali būti nukreipiamas praėjus ne mažiau kaip vieneriems metams nuo turto grąžinimo skolininkui. Pažymėtina, kad esamas teisinis reguliavimas užkerta galimybę įvykdyti teismo sprendimą ir paneigia vykdymo proceso, kurio tikslas yra teismo sprendimu konstatuotų išieškotojo turtinių interesų patenkinimas, esmę. Panaikinus skolininko turto areštą ir turtą grąžinus skolininkui, jis turtą gali perleisti tretiesiems asmenims ir tais atvejais, kai skolininkas kito turto neturi, teismo sprendimo įvykdymas tampa neįmanomas. Atsižvelgiant į tai, CPK 723, 727 ir 731 straipsniuose siūloma nustatyti, kad aptariamais atvejais turtas būtų ne grąžinamas skolininkui, bet jo realizavimas būtų pradedamas iš naujo. Pažymėtina, kad toks teisinis reguliavimas ne tik tinkamai užtikrintų išieškotojų turtinių interesų apsaugą ir teismo sprendimų įvykdymą, bet būtų naudingas ir sąžiningiems skolininkams, nes absoliučioje daugumoje atvejų kartu su skola priteisiamos ir palūkanos (kuo greičiau skolininkas atsiskaito, tuo mažesnes palūkanas turi sumokėti).

13. CPK 754 straipsnyje, reguliuojančiame reikalavimų patenkinimo eilę, nėra nustatyta, kuriai eilei turėtų būti priskiriami iš regreso teisės kylantys reikalavimai, todėl praktikoje kyla neaiškumų, kaip turi būti paskirstomos išieškotos lėšos, kai vykdomi tiek iš regreso teisės kylantys, tiek kiti reikalavimai. Pažymėtina, kad visų įsiskolinimų suskirstymas į atskiras eiles užtikrina, kad esant ribotam skolininko mokumui prioritetą bus skiriamas socialiai jautriausių ir pažeidžiamiausių visuomenės grupių apsaugai ir pirmiausia bus tenkinami būtent šių asmenų reikalavimai. Nustatyto teisiniu reguliavimu, visų pirma, siekiama tinkamos socialiai pažeidžiamų asmenų, įskaitant vaikus, kuriems priteistas išlaikymas, interesų apsaugos, todėl CPK 754 straipsnyje nustatyti reikalavimai išieškoti išlaikymą, kaip ir kiti socialiai opūs reikalavimai, tokie kaip žalos, padarytos dėl suluošinimo ar kitokio sveikatos sužalojimo, taip pat dėl maitintojo netekimo, išieškojimo, priskiriami pirmajai eilei ir turi būti patenkinami pirmiausia. Atsižvelgiant į tai, CPK projektu siūloma nustatyti, kad visi iš regreso teisės kylantys reikalavimai (įskaitant regresinius reikalavimus, susijusius su pirmesnės eilės išieškojimais) priskiriami trečiajai eilei – neprioritetiniams reikalavimams. Priešingu atveju praktikoje kiltų ydingos situacijos, kai socialiai jautrus išieškojimas nebūtų vykdomas būtent dėl to, kad kartu yra vykdomas su šiuo išieškojimu susijęs regresinis reikalavimas, pavyzdžiui, asmeniui nevykdant pareigos mokėti išlaikymą vaikui, Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo išmokų įstatymo nustatyta tvarka vaikui skiriamos išmokos, o išmokų administratorius įgyja regreso teisę į išlaikymo nemokantį asmenį. Vaikų išlaikymo išmokų administratoriaus reikalavimus priskyrus pirmajai eilei, vaikas ne tik negautų išlaikymo, nes išieškotas lėšas reiktų paskirti tiek vaikui, tiek vaikų išlaikymo išmokų administratoriui, bet dėl negaunamo išlaikymo vaiką atstovaujantis asmuo vėl turėtų kreiptis į vaikų išlaikymo išmokų administratorių dėl naujų išmokų skyrimo, o administratorius turėtų inicijuoti naujus išmokėtų išmokų išieškojimo procesą. Toks procesas ne tik sukeltų nepatogumų ir užkrautų nepagrįstą administracinę naštą tiek vaikui atstovaujančiam asmeniui, tiek pačiam vaikų išlaikymo išmokų administratoriui, bet ir sukurtų nesibaigiantį uždarą vaiko išlaikymo ir administratoriaus išmokėtų išmokų priverstinio išieškojimo procesą. Pažymėtina, kad siūlymas iš regreso teisės kylančius reikalavimus priskirti trečiajai eilei atitinka ir Vyriausybės poziciją⁵.

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. liepos 7 d. nutarimas Nr. 732 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 754 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-791, Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto

14. CPK 771¹ straipsnyje, reguliuojančiame turto, esančio griautiname statinyje apsaugą, nustatyta, kad tais atvejais, kai skolininkas turto nepasiima, turtas realizuojamas CPK 766 straipsnyje nustatyta tvarka. Atsižvelgiant į tai, kad praktikoje pasitaiko atvejų, kai griautiname statinyje yra ne skolininkui, bet tretiesiems asmenims priklausančio turto, užtikrinant šių asmenų turtinių interesų apsaugą, siūloma nustatyti, kad toks turtas būtų perduodamas saugoti išieškotojui, o šiam atsisakius turtą saugoti ir nepasiūlius turto saugotojo vykdomoji byla dėl statinio nugriovimo būtų sustabdoma, kol bus išspręstas turto saugojimo klausimas.

15. Siekiant CPK vartojamas sąvokas suderinti su 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančiomis Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo nuostatomis, siūloma sąvoką „neįgalusis“ keisti sąvoka „asmuo su negalia“, o sąvoką „neįgalumas“ keisti sąvoka „negalia“.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus bus pašalinti Valstybės kontrolės ataskaitoje konstatuoti teisinio reguliavimo trūkumai antstolių srityje: bus nustatytas teisinis pagrindas Vyriausybei patvirtinti vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką, kurioje bus įtvirtintas aiškus ir skaidrus vykdymo išlaidų dydžių nustatymo mechanizmas, bus nustatytas kiekvieno CPK įtvirtinto vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijaus turinys ir įvertis bei tvarka, kuria vadovaujantis bus galima nustatyti ekonomiškai pagrįstus vykdymo išlaidų dydžius; teisingumo ministrui bus suteiktas teisinis pagrindas patvirtinti antstolių skaičiaus metodiką, kurioje bus įtvirtintas Antstolių įstatyme nustatytų antstolių skaičiaus nustatymo kriterijų taikymas reguliuojant antstolių skaičių. Kitos Įstatymų projektais siūlomo teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje.

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų projektais siūlomi pakeitimai sukurs teisinės prielaidas nustatyti ekonominiais skaičiavimais pagrįstus vykdymo išlaidų dydžius ir objektyviais kriterijais bei duomenimis pagrįstą antstolių skaičių, o tai užtikrins antstolio prieinamumą visuomenei ir darys teigiamą poveikį verslo sąlygoms bei jo plėtrai.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai atitinka strateginio lygmens planavimo dokumentus. CPK projektu prisidedama prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 197.5 punkte numatytam siekiui vykdyti išlaidų dydžių reguliavimą paremti planavimu, skaidrumu, objektyviai pagrįstomis sąnaudomis, užtikrinti, kad visi įkainiai ir jų sandara būtų maksimaliai vieši ir suprantami visuomenei.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

įstatymo Nr. XI-2000 29 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP-792 ir Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo Nr. XIII-2221 94 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-793“.

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymų projektuose nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl projektai nevertintini Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

CPK projektu siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės atitinkamai pakeisti, papildyti ar patikslinti šiuos įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus:

1. Turto arešto aktų registro nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 314.
2. Sumų, kurias draudžiama išieškoti iš kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytoje skolininko sąskaitoje esančių lėšų, nustatymo ir taikymo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. liepos 16 d. nutarimu Nr. 825.
3. Sprendimų vykdymo instrukciją, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-325.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybei reikės patvirtinti vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką ir šioje metodikoje nustatyta tvarka apskaičiuotus vykdymo išlaidų dydžius.

Antstolių įstatymo projektu siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės atitinkamai pakeisti, papildyti ar patikslinti šiuos įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus:

1. Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatus ir Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašą, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 400.
2. Antstolio, antstolio padėjėjo pažymėjimų išdavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1R-317.
3. Asmenų įrašymo į antstolių padėjėjų sąrašą tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. 1R-202.
4. Antstolių informacinės sistemos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 400.
5. Pripažinti netekusia galios Duomenų apie vykdomųjų dokumentų priėmimą ir vykdymą, faktinių aplinkybių konstatavimą bei dokumentų perdavimą ar įteikimą, saugojimo, apskaitos, naudojimo ir sunaikinimo tvarką, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymu Nr. 1R-202.
6. Lietuvos Respublikos teisingumo ministrui reikės patvirtinti antstolių skaičiaus nustatymo metodiką ir šioje metodikoje nustatyta tvarka apskaičiuotą antstolių skaičių.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymų projektams įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant CPK projektą buvo atsižvelgta į Vyriausybės strateginės analizės centro 2023 metais atlikto tyrimo „Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų ir tvarkos analizė“ ataskaitoje pateiktas rekomendacijas.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kuriuos reikia jam įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: Antstolių įstatymo projekto – „antstolis“, „antstolio padėjėjas“, „drausminė atsakomybė“, „Lietuvos antstolių rūmai“; CPK projekto – „antstolis“, „skolininkas“, „teismo sprendimo vykdymas“, „skolininko turto areštas“, „vykdymo išlaidos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.